

Kannanotto päättäjille ja lehdistölle

Luovutetaan Valtakunnallisena muistikävelypäivänä 25.4.2013

Muistisairaana ihmisen itsemääräämisoikeutta on vahvistettava

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteilla laki, jossa säädetään potilaan ja asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja sen rajoittamisesta. Laki tulee hallituksen esityksenä Eduskunnalle tänä vuonna, ja se toisi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan pitkään kaivatut säädökset.

Suomen muistiasiantuntijat ry on huolestunut siitä, tuoko laki muistisairaiden ihmisten pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen hoitoon uusia rajoittamisen tapoja, joita nykyisin käytetään akuuttihoiossa sekä kehitysvammaisten ihmisten palveluissa. Samoin huolena on nykykäytäntöjen säilyminen. Mikäli laki ulotetaan myös kotihoitoon, tulisi rajoittamista ehdottomasti välttää sielläkin kaikin käytettävissä olevin keinoin.

Haasteena etenevät muistisairaudet

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa hoidossa olevista ikäihmisistä suurimmalla osalla on jokin etenevä muistisairaus, kuten Alzheimerin tauti. Sairaus heikentää asteittain ihmisen kykyä ymmärtää ja muistaa, missä hän on, mihin menossa tai mitä tekemässä. Samoin vuorokauden aikojen hahmottaminen voi vaikeutua ja fyysinen toimintakyky heikentyä.

Muistisairaiden ihmisten itsemääräämisoikeutta kavennetaan nyt päivittäin joko tahallisesti ja tahattomasti. Heidän liikkumistaan rajoitetaan lukitsemalla ovia, sitomalla heitä tuoliin tai vuoteeseen tai käyttämällä toimintaa rajoittavia vaatteita. Myös sopimaton lääkehoito lisää heidän fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista kyvyttömyyttään.

Ulkoilua ei saa rajoittaa

Potilaiden liikkumisen rajoittaminen johtuu usein epäsopivista fyysisistä hoidon ympäristöistä, kuten rakennuksista, joissa ei ole helposti saavutettavaa ulkoilupihaa. Suomalaisten tutkimusten mukaan se liittyy myös hoitopaikkojen passivoivaan toimintakulttuuriin, henkilökunnan ammattitaidon puutteisiin ja omaisten pelkoon läheisen joutumisesta vaaratilanteisiin. Toisissa hoitopaikoissa rajoittaminen on jokapäiväistä ja rutiininomaista, toisissa taas hyvin harvinaista. Liikkuminen ja ulkoilu ovat muistisairaana ihmisen perustarpeita, joita häneltä ei saa riistää.

Suomen muistiasiantuntijat ry toivoo, että lain lopullisesta sisällöstä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että sen perimmäinen tarkoitus eli rajoittamisen vähentäminen toteutuu myös etenevää muistisairautta sairastavien ihmisten kohdalla. Toivomme, että lakiin kirjataan velvoitteita tukea potilaan itsemääräämistä, kuten päivittäisen ulkoilun järjestämistä.

Vetoamme päättäjiin

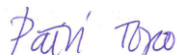
Vetoamme asiassa sekä valtakunnallisiin että paikallisiin päättäjiin. Jotta liikkumisen rajoittamista todella vähennetään, tarvitaan toimintakykyä tukevaa ja edistävää otetta kaikkiin toimintoihin, joihin muistisairailla ihmiset osallistuvat, sekä tavoitteellista kuntoutusta. Ennen kaikkea vaaditaan kykyä ja tahtoa hyväksyä heidän yleisinhimilliset tarpeensa liikkua, ulkoilla ja osallistua muuhun toimintaan, olla yhteydessä muihin

ihmisiin ja osallistua itseä koskeviin päätöksiin. Nämä ovat perustuslakiin kirjattuja perusoikeuksia.

Muutos vaatii koulutusta, keskustelua, nykyisten toimintatapojen arviointia ja pitkäjänteistä kehittämistä. Se myös vaatii sitä, että muistisairaat ihmiset pääsevät kertomaan omista kokemuksistaan ja toiveistaan ja vaikuttamaan heille tarjottujen palveluiden sisältöön. Kukaan ei halua päätyä tuoliin sidotuksi ja yllilääkittynä vuoteenomaksi. Silti se on monen muistisairaana ihmisen kohtalo.

Hyvän lainsäädännön lisäksi tarvitsemme tavoitteellisen ja realistisesti resursoidun toimenpideohjelman. Sen rakentamisessa ja toteuttamisessa Suomen muistiasiantuntijat ry on omalla osaamisellaan mielellään mukana.

Suomen muistiasiantuntijat ry:n puolesta

Päivi Topo
hallituksen jäsen
puh. 040 1994770

Helena Räsänen
hallituksen puheenjohtaja
puh. 050 4093906